

Česká společnost ornitologická

Na Bělidle 252/34, 150 00 Praha 5 – Smíchov, tel./fax: 274 866 700, e-mail: cso@birdlife.cz, www.birdlife.cz

Nadace na ochranu zvířat
Pacovská 869/31
140 00 Praha 4

V Praze 25. ledna 2012

Stanovisko ČSO k solení chodníků

Nadace na ochranu zvířat požádala Českou společnost ornitologickou (ČSO) o stanovisko v souvislosti s připravovanou změnou předpisů, která by měla opět umožnit solení chodníků v Praze.

ČSO na základě současných znalostí jednoznačně nedoporučuje použití posypové soli k ošetření chodníků. Ptáci mají v zimě pouze omezený přístup k vodě, kterou posypová sůl kontaminuje. Současně, jak dokládají zdokumentované případy v příloze, posypová sůl je jedem, který při náhodném pozření může být pro drobné ptáky smrtelný.

Plánované umožnění solení chodníků by znamenalo krok zpět v ochraně životního prostředí Prahy, zejména v situaci, kdy jsou známa alternativní řešení.

S pozdravem

Zdeněk Vermouzek
ředitel

Příloha

MAZÁNEK L., 2011: Hromadná otrava čížků posypovou solí. *Ptačí svět* 2/2011: 20.

Hromadná otrava čížků posypovou solí

Libor Mazánek, Krajská hygienická stanice Olomouckého kraje

V deratizační praxi se často setkáme s tvrzením, že hotové deratizační nástrahy obsahují tak málo jedovaté účinné látky (antikoagulantu), že jsou mnohem bezpečnější než obyčejná kuchyňská sůl, která je v každé domácnosti a která se po tunách syje na silnice. Ačkoliv je toto tvrzení zavádějící, je v podstatě pravdivé. Kuchyňská sůl je opravdu pro obratlovce desetkrát až stokrát toxickejší než v současnosti používané deratizační přípravky. Tohoto srovnání s oblibou využívají

agulantů a jejich perzistence v organismu či v ekosystému se zcela liší. Vysokou akutní toxicitu soli ale těmito rozdíly neomluvíme. Posypová sůl není považována za látku nebezpečnou pro obratlovce, protože se v běžné praxi nepočítá s tím, že by zvířata sůl v přírodě konzumovala v nebezpečném množství. Proto i když je akutní toxicita posypové soli řádově vyšší než toxicita deratizačních nástrah, je možno u ní počítat s prakticky nulovým rizikem otrav obratlovců. Její relativně vysoká

Foto: M. Přizva

o znečištěnou kuchyňskou sůl (96 % NaCl), tedy zřejmě posypovou. Vyšetření uhynulých ptáků zajištěné ve spolupráci s Ornitologickou laboratoří při katedře zoologie UP Olomouc potvrdilo akutní otravu, pravděpodobně kuchyňskou solí, u všech pitvaných jedinců. Dle sdělení pracovníků údržby silnic se poslední dobou preferuje k ošetřování silnic posypová sůl s většími krystaly než dříve, protože ty na silnici déle vydrží a snižují se tím náklady. Dle mého názoru je ale právě velikost zrn určujícím faktorem, který rozhoduje o riziku otravy, a tedy o bezpečnosti posypové soli pro pěvce.

Sám často vidám, jak z krmítka u našeho domu slétne celé hejno zvonků na silnici před dům, aby sezobalo gastrolity. Jsem zvědav, jestli budu svědkem podobné události jako můj kolega, pokud tu z pohodlnosti také použijí posypovou sůl o nevhodné zrnitosti. Ověřování tohoto rizika by však mělo být věcí seriózního výzkumu a ne pokusnictvím před mým domem. Žádný ornitolog mi bohužel doposud neprozradil, jaká velikost zrn posypové soli je pro pěvce nebezpečná. Překvapuje mě, že ornitologové nemají o tento praktický výzkum s jasným přínosem ochrany ptactva zájem. Vezměme si příklad z botaniků, kteří z důvodu ochrany rostlin prosadili do právních norem požadavky na minimální zrnitost a prašnost posypové soli.

Podél silnic se v předjaří při tání sněhu nalézá mnoho uhynulých drobných pěvců, ne všichni musí být ale srazeni auty. Domnívám se, že určitá část z nich se otrávil posypovou solí. Proto pokud se s případem otravy ptáků posypovou solí setkáte, určitě informujte ornitology či pracovníky v ochranné přírodě, aby se touto záležitostí začali zabývat. Mělo by se alespoň vědět, jaká zrnitost posypové soli je pro drobné pěvce bezpečná.

Foto: M. Přizva

prodejci deratizačních přípravků, protože lidé na sůl nepohlížejí jako na nebezpečnou látku. Člověk užíval sůl k uchování potravin dlouho během svého evolučního vývoje, takže je vůči jejímu toxickému působení více odolný než jiní obratlovci. O síle účinku tohoto srovnání na lidskou psychiku jsem se sám přesvědčil, když jsem vysvětloval hromadnou otravu 1 500 racků na Chomoutovském jezeře deratizačním přípravkem Lanirat micro (Ptáci svět 2010/2). Mnozí zainteresovaní lidé nechtěli přijmout skutečnost, že by příčinou takové katastrofické otravy byl přípravek, který je mnohem méně toxický než posypová sůl.

Každý z nás používá sůl denně, a proto raději zlehčuje nebezpečnost deratizačních přípravků, než aby se musel zamýšlet nad tím, proč se ošetření vozovky posypovou solí nemusí nikde předem ohlašovat a proč není potřeba řešit opatření k ochraně zvěře s uživateli honitby, jako je tomu u méně toxických deratizačních přípravků. Samozřejmě kumulativní toxické působení antiko-

toxicita se však projeví, pokud ji obratlovci začnou třeba omylem konzumovat.

Bohužel v přírodě se takoví potenciální obratlovcí konzumenti posypové soli vyskytují. Drobní pěvci, kteří se v zimě živí zejména semeny, občas zobou drobné kamínky pro usnadnění trávení. Silnice jsou v zasněžené krajině jedním z nejlépe dostupných zdrojů těchto tzv. gastrolitů. Pokud je silnice ošetřena posypovou solí, jejíž zrnka mají vhodnou velikost pro gastrolity, mohou pěvci místo např. křemene, sezobnout krystalky posypové soli, které jsou opticky nerozlišitelné. Jenže už jeden takový krystalek představuje pro drobného pěvce letální dávku. O tomto opomíjeném nebezpečí se přesvědčil i pracovník Krajské hygienické stanice, když se pod jeho domem z olší podél potoka slétlo asi třicetčlenné hejno čížků na silnici ošetřenu posypovou solí o nevhodné zrnitosti. S hrůzou pozoroval, jak do několika okamžiků všichni čížci zůstali bezvládně ležet na silnici. Zajistil proto odběr „kamínků“ a uhynulých ptáků na vyšetření. Rozbor ukázal, že se jednalo

Foto: U. Nášken

Zastřelený orel královský nalezen v oblasti Soutoku

V letošním roce vybavili rakouští ornitologové tři mláďata orla královského ze dvou hnízd v rámci společného slovensko-rakouského projektu „Ochrana dravců a sov“ vysílačkami pro telemetrické sledování. Dvě mláďata pocházela z hnízda na rakouské straně řeky Dyje v oblasti Weinviertel. Dne 24. července se na tři dny ztratil signál jednoho z nich a pak začal znovu vysílat po několik dní stále z téhož místa uprostřed řeky Dyje těsně pod soutokem s říčkou Kyjovkou v ptačí oblasti Soutok – Tvrdonicko. Následně byl 1. září přímo v řece nalezen mrtvý orel královský s vysílačkou. Pitva potvrdila, že byl střelen olověnými broky. Zjistit pachatele je tak téměř nemožné, situaci navíc komplikuje právě to, že řeka Dyje zde tvoří státní hranici s Rakouskem. Vzhledem k tomu, že na české straně se nachází režijní honitba Lesů České republiky, s. p., a současně obora s chovem jelení a daňčí zvěře, kde není důvod pro jakoukoli antipatii vůči orlům ze strany personálu, je velmi nepravděpodobné, až vyloučené, že by byl orel střelen na našem území. Naopak na rakouské straně je myslivost zaměřena na drobnou zvěř (zajíc, bažant) a pronásledování dravců je zde trvalým problémem, což dokazují nedávné případy zástřelu orla mořského (2008), trávení karbofuranem (v roce 2003 se v téže oblasti oběti stali orel mořský, orel královský, luňák červený a káně lesní), dosud legální zimní odstřel kání a jestřábů i opakované nálezy jestřábích košů.

David Horal podle tiskové zprávy BirdLife Österreich a dalších informací rakouských kolegů